

Egy hibrid modell felé?

A művészeti vásárok jövője

JANKÓ JUDIT

Art Basel, 2020, online viewing room

Számtalan újságcikk, podcast, webinárium szól arról, miként is alakul majd a jövőben a művészeti vásárok sorsa. Nagyon fontos információs és tájékoztató fórumok ezek, ráadásul sokkal több pénzről van szó esetükben annál, hogy bárki végleges döntéseket hozzon. Egyelőre inkább tapasztalatcsere, az ötletek megosztása folyik. A kommunikáció nagyon fontos a válságkezelésben. Sokszor hasonlítják a műkereskedelmet a tőzsdéhez, és ez annyiban mindenképp helytálló, hogy minden egyes nyilatkozatnak hatása van a pénzügyi mozgásokra. Ezért óvatosan is beszél mindenki.

Az mindenesetre áruklódó volt, hogy a júniusról szeptemberre halasztott Art Baselt végül is lemondták. Megfontoltabban jártak el, mint a krízis elején, az Art Basel Hong Kong esetében, most gyorsabban léptek, igyekeztek elkerülni a résztvevők további anyagi veszteségeit, nem tartották őket hetekig bizonytalanságban, és saját presztízsüket sem

rontották tovább. A hivatalos indoklás szerint a svájci állam nem szabályozta egyértelműen az egészségügyi biztonság garantálását, nem világos a svájci újraindulás menetrendje, és nem ismerni még a nemzetközi utazások feltételrendszerét sem.

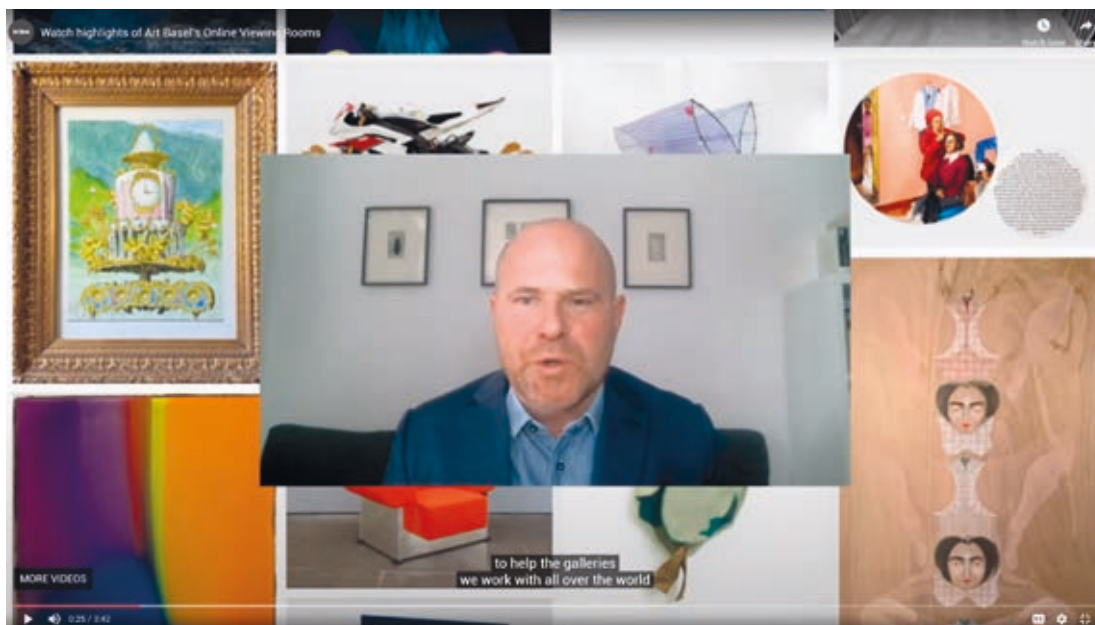
Jelenleg a világ legfontosabb kortárs művészeti vásárának három ideai kiadása közül egyedül a decemberi Art Basel Miami Beach van talpon, de sokan fogadnak arra, hogy ez is elmarad majd – annak ellenére, hogy a szervezők közleménye szerint az előkészületek az előzetes terveknek megfelelően folytatódnak. Minden attól függ, hogyan alakul a járványhelyzet, amiben Amerika meglehetősen érintett, és tényleg lesz-e vakcina az év második felében. A miami kiadást a latin-amerikai gyűjtők és művészek tartják fent, és abban a régióban még nagyon tombol a járvány. Az Art Basel azért az anyavásár esetében is igyekezett menteni a menthető, megtartotta a hongkongi market újítását, a kiállító galériák az online viewing roomsban mutathatták be portékájukat a vásár eredetileg tervezett időpontjában, de annál hosszabb időtartammal, június 17–26. között. A lemondásban közrejátszott az is, hogy idén az 50. évfordulóra egy nagyszabású eseményt terveztek,

és nem lett volna szerencsés, ha erőnek erejével megrendezik várhatóan kevesebb résztvevővel és pangó standokkal.

Az Art Basel vásárok tulajdonosa, a svájci MCH Group egyébként sincs könnyű helyzetben, a hongkongi vásár lemondásakor a befizetett részvételi díjak egy részét visszatartották, az óra- és ékszervásáruk, a Baselworld, amelyet a gyártók hagyományosan az újdonságok bemutatására használnak, szintén elmaradt, és itt a résztvevők már nyíltan elégedetlenek voltak a velük való kommunikációval. Egy vásárt megszervezni komoly előkészületeket igényel, legalább egy évvel előtte elkezdik tervezni, hónapokkal korábban hoznak döntést arról, kik vehetnek részt, és elkezdik beszédni a részvételi díjakat, amit marketingre, kommunikációra fordítanak. A vásárok esetében döntő tényező, hogy úgy tűnik, az utazások nagy részének levele befellegzett.

hogy fel kell készülni egy közeli generációváltásra. Az online értékesítési forma terjedése és dinamikus fejlődése volt eddig ennek a legszembetűnőbb jele, a koronavírus hatása ráerősít erre, hiszen a felmérések szerint is egy másik generáció vásárol online, mint offline. A technikai fejlődésre a művészeti piacon is a növekedés katalizátoraként tekintenek, most a karantén után pedig még egyértelműbb, hogy online fejlesztésekre van szükség. Ami nemcsak kötelező internetes jelenléte és még csak nem is a viewing rooms elterjedését vagy az online művészeti programok növelését jelenti, hanem olyan IT-infrastruktúrát is, amelyik adatelemzésekre képes, és a mesterséges intelligencia bevonásával dolgozik.

Az új gyűjtői generációt természetesen már monitorozzák is, s legfőbb jellemzőjüknek azt tartják, hogy a „társadalomjobbító művészetet” preferálják. Olyan projekteket szeretnek felkarolni, amelyek pozitív hatással vannak a társadalomra és a világ egészségére, olyan műtárgyakat vesznek, amelyek korunk

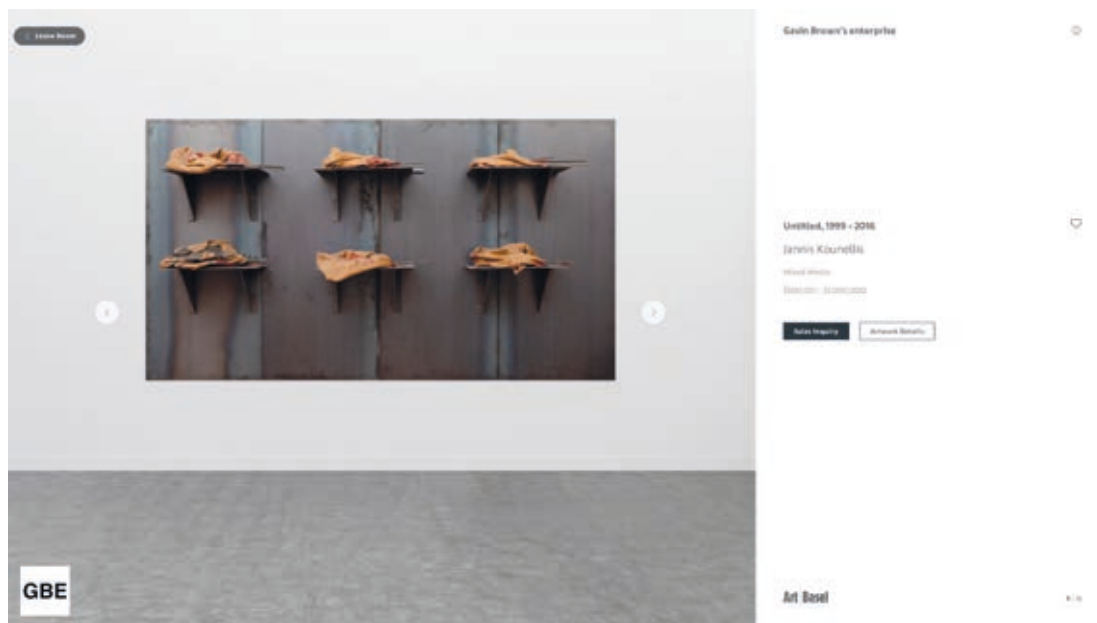

Art Basel, 2020, online viewing room

Mindenki a saját gazdasági és politikai érdekei szerint kommunikál a vírus-helyzetről, de az mindenképp nagyon rizikós, ha kiderül a vásár résztvevői közül valakiről, hogy fertőzött. Ez történt idén Maastrichtban, a TEFAF-on, ahol a pletykák szerint minden dealer elkapta a vírust. Amíg a világban valahol jelen van a Covid-19, addig nem lehet biztonságosan megrendezni egy art fairt, hiszen bárholon bárki behozhatja vagy épp továbbviheti. A gyűjtők kezdték el először lemondani a részvételüket arra hivatkozva, hogy ellenőrizhetetlen, ki honnan érkezik, súlyosan fertőzött országból vagy biztonságos karanténkörnyezetből, azaz nem garantálható az egészségügyi biztonság. Itt érkezünk el egy következő kérdéshez, hiszen egy generációváltás előtti pillanatban vagyunk. A legjelentősebb, leggazdagabb gyűjtők az idősebb generációhoz tartoznak, akik egyúttal a legveszélyeztetettebbek. Ettől függetlenül már egy ideje téma a műkereskedelem szakmai diskurzusában,

társadalmi és természeti kríziseire reflektálnak. A társadalmi hasznosság, a világ jobbátételének szándéka, a közös gondolkodás az ökológiai katasztrófa elkerülésének lehetőségeiről: ezek jelenleg a művészeti színtér legfontosabb hívószavai.

A galériások, műkereskedők időnként hangosan is kimondják vágyukat, hogy a gyűjtőknek kötelességük lenne fenntartani a műkereskedelmet, de azért a pénzügyi megfontolásokon túl – hiszen a gyűjtők többsége üzletember – könnyen megérthető, hogy aki az egészségét félti, az nem luxusküldeményt törli a fejét. Pedig a művészet és a műalkotások jelenléte a vagyonkezelési portfóliókban minden eddiginél hangsúlyosabb. A Deloitte Art & Finance Report 2019-es kiadása ezt a megállapítást számokkal is alátámasztotta, saját felmérésük szerint a világ gazdagjai művészettel kapcsolatos vagyontárgyainak becsült értéke 1,742 trillió dollár volt 2018-ban, és minden elemző azzal számolt a tavalyi évben, hogy ez tovább fog növekedni. Ebben a helyzetben következett be a leállítás. A Deloitte jelentése viszont

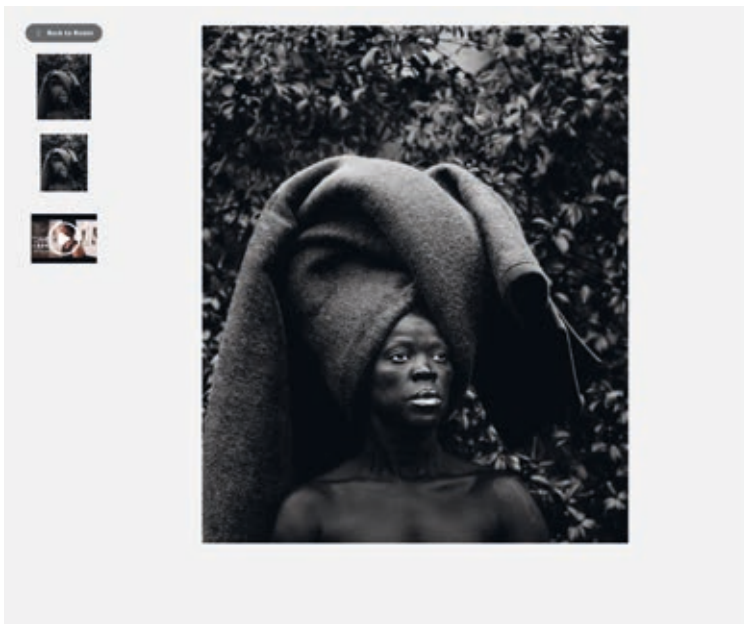

Art Basel, 2020, online viewing room

hozzáfűzött néhány nagyon fontos megállapítást, miszerint a szektor olyan iparággá vált, ahol egyelőre elmaradtak a szükséges strukturális átalakulások. Nagyon fontos lenne a transzparencia növelése, az egységes szabályozás kidolgozása és bevezetése, ami hosszú távon kizárja a manipulációk és a pénzmosás lehetőségét. Egyelőre a két vonal, a társadalom és az ökoszisztéma folyamatairól való kreatív művészi gondolkodás és a pénzügyi szempontok párhuzamosan futnak a művészeti színtéren. A műtárgyfedezettel biztosított bankhitelek volumene – főként az Egyesült Államokban – dinamikusán nő, s ugyanez elmondható a spekulációs célú műtárgybefektetésekről, a jelenség azonban számos veszélyforrást jelent a műtárgypiac hitelességét illetően. Egyre erősebb az a törekvés, hogy az eddigi certifikátokat, attesztek egy egységesen szabályozott „műtárgypaszport” váltsa fel, ami feltünteti a műtárgy minden adatát és

előéletét. Ide kapcsolódó műkereskedelmi jelenség a Freeport-raktáraké Szingapúrban, Svájcban és a világ adóparadicsomaiban, illetve a vámmentes kikötőkben, ahol múzeumi raktárakhoz hasonló körülmények között, szakszerű műtárgykezeléssel, megfelelő páratartalom, hőmérséklet és fényviszonyok mellett remekműveket depóztak be a befektetők, melyek nem kerülnek belátható ideig közönség elé, bár időnként beengednek VIP-vendégeket vagy művészettörténész-kutatókat. Ezekre a műtárgyakra aztán hiteleket vesznek fel, s használják a vagyonkezelési portfóliójukban.

Nagy kérdés a vásárokhöz szervesen hozzá tartozó Entertainment show jövője, mármint hogy mi lesz a műkereskedelem és főként az art fairek külsőségeivel: presztízsmeghívások a VIP-szekcióba és az Art Lovers-programokra, fotók és cikkek arról, ki milyen dizájnerruhát viselt, és milyen méregdrága műtárgyat vásárolt csillagászati áron, pezsgős fogadások közönségtől elzárt helyszíneken, raktárak, műtermek látogatása... A kivételezetség érzése mint hozzáadott érték szerves része volt az eladásnak. Ellenben a vírus most egy lehetőség arra – mondják

Yancy Richardson Gallery

Labo L, Italy, 2019

Zeneke Muhvoti

2019-2020

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

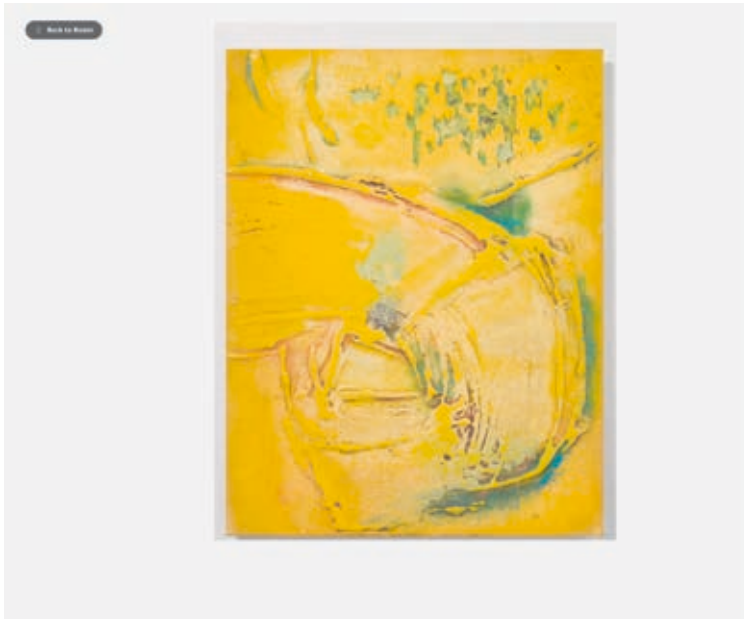
Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Teky Gallery + BTAP

Untitled, 1961

Yoshihige Saito

1961-1962

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Mediums

Art Basel, 2020, online viewing room

sokan –, hogy más legyen a világ, a művészetet, a műgyűjtést is újra a szenvedély hasssa át a hideg pénzügyi számítások helyett. Nem újdonság ez, szeptember 11. vagy a 2008-as válság után is volt ilyen remény, de az eddigi tapasztalatok azt mutatják, ahogy rendeződik a gazdaság, visszaállnak ugyanazok az üzleti érdekek, politikai manipulációk. A legtöbben azt jósolják, hogy ha lesz vakcina, akkor is egy hibrid modell jön létre, lesznek vásárok, de sokkal kisebbek drágább belépőjegyekkel, magasabb standdíjakkal, topműtárgyakkal, és csak a privilegizált helyzetű látogatók vesznek részt rajtuk. A többségnek pedig megmarad az online viewing rooms lehetősége. Egy dolog azonban állandó: a sikerkommunikáció. Mindegy, hogy online vagy offline, a vásárok hírei az eladásokról szólnak, még akkor is, ha ezeket a tranzakciókat előre egyeztették. Fontos szabály, hogy mire odaérsz, már tudjanak rólad és az általad kínált műről, mert a

műkereskedelem helyszíneire – főként a felső szegmensben – nem az utcáról szokás beesni, szakemberek és közvetítők hada dolgozik egy tranzakció előkészítésén, ezért az art fairek legfontosabb eladásai a megnyitó előtti VIP-parti első órájában megtörténnek, impulzusvásárlások csak a neten vagy a legalsó árkategóriában zajlanak. Az optimisták azt mondják, történelmi távlatból bebizonyosodott, hogy a gazdasági válságok nem rengetik meg a műtárgyakra vetett bizalmat, és sosem az a kérdés, szabad-e műtárgyakra fektetni, hanem „csupán” az, hogy melyik művészbé. Az pedig, hogy ennek a színtere ennyire dominánsan a vásár lesz, mint az elmúlt tíz-tizenöt évben, vagy újra nagyobb szerepet kapnak a galériák, még nem megválaszolható kérdés.